

Fig. 1. Løjtofte. Ydre, set fra nord.

Aa. RI. 1941

LØJTOFTE KIRKE

LAALANDS NØRRE HERRED

Kirken, der i ældre tid kaldtes Lille Løjtofte kirke efter sognebyen¹, er siden 1691 *Kanneks* til Herredskirke. Det skal den have været allerede før reformationen, men 1556 blev den annekteret kapellaniet i Nakskov, hvilket forhold bestod, indtil det ældre som nævnt genoprettedes². Efter reformationen tilhørte kirken kronen, indtil den i 1693 blev tilskødet Joch. Fr. Steensen til Asserstrup¹. 1726 hørte den under Vintersborg og delte siden skæbne med hovedkirken, (s. 573).

Den lille kirke ligger vestligt i byen. Kirkegården, der 1932 er udvidet mod nord og øst³, er på alle sider omgivet af en dige af kløvede kampesten med en kørelåge i sydøst-hjørnet. 1779 var ringmuren brøstfældig (syn). 1828 var der risgærde ind mod skolen (syn).

Kirken består af romansk kor og skib og sengotisk våbenhus; på kirkegården har tidligere stået en tømret *†klokkestabel* (præsteindb.), som vistnok omtales i 1788 som stærkt forfalden under betegnelsen »klokken med skuret« (syn). 1828 hang klokken i et tømmerstillads ved østgavlen »og har således altid været, da kirken intet tårn har« (syn). 1835 var klokken ophængt i »et aldeles nyt klokkehus«, der 1843 fik ny fod (syn).

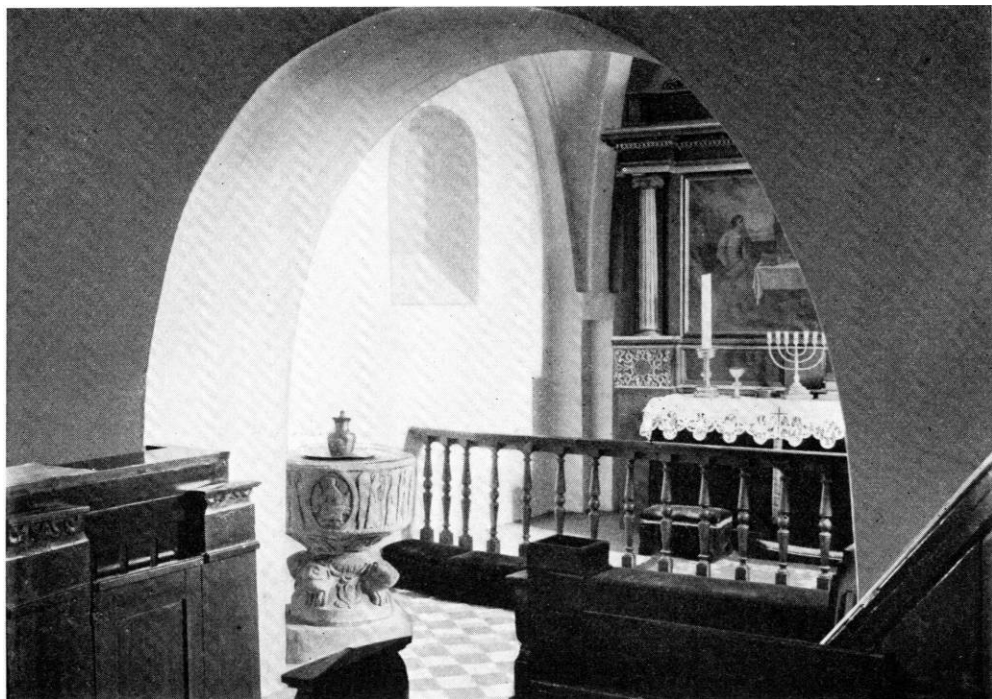

Fig. 2. Løjtofte. Indre, set mod øst.

Aa. RI. 1941

Den romanske kirke er bygget af munkesten i mlinkeforbandt med mange sorte bindere og rygfuger på ujævn kampestenssyld. På nordsiden og under korets østgavl ses den gamle teglstenssokkel, der er beslægtet med Sandby-soklen (s. 482, fig. 3), men som øverste led har skråkant i stedet for afrunding.

Korets østgavl er med sine pilastre helt ommuret over soklen, således at korhælvets østre vægbue næsten er helt skjult i den nye mur. I gavltrekanten hænger klokken i en fladbuget glug i spidsbuet spejl, og gavlen har over hjørnepilastre stærkt udkragede kapitæler forsirede, munketeglsafdækkede kamtakker. I korets sydmur ses ingen oprindelige detaillier, korgesimsen dannes på begge sider af en fortsættelse af hjørnepilastre kapitælprofiler. I nordmuren sidder et tilmuret, romansk vindue som blænding. Sålbanken springer frem med en afrunding, der på midten har spor af en halvrund bærestav. Over stikket ligger et krumt savskifte mellem to løberskifter (fig. 4).

Skibets østgavl er glat; gavlkammen, der er markeret ved konsoller med fem afrundede udkragninger, mangler nu. Sydmuren har spor af et vindue over det nuværende og har ikke haft andre. Syddøren (fig. 5) står i et portalfremspring afsluttet med en skråkant over en rundstav. I vederlagshøjde har fremspringet en tilbagetrækning, der viser, at et påbegyndt større portalfremspring er opgivet. Dørfalsene er profilerede med retkanter og trekvartstave med klo-

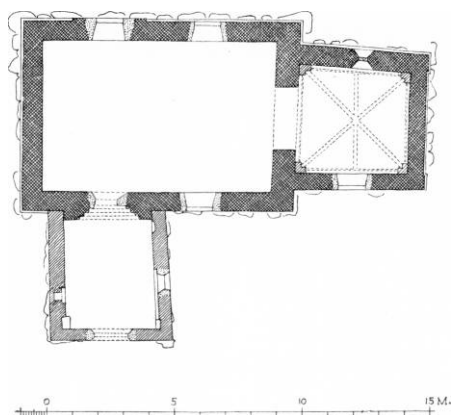

Fig. 3. Lojtofte. Plan. 1:300. Målt af Charles Christensen 1950.

kapitæler, i buen veksler runde og retkantede led, den inderste bue består vist af en kvartrunding over et kapitæl, der viser kloform både opad og nedad. Indvendig er døren lige afdækket. Gesimsen består af et afrundet tandsnit med en løber på fladen mellem tænderne, et savskifte af standere og et lille, vistnok nyere fremspring under sugfjælen. Nordsidens dør er tilmuret, dens portal-fremspring er som sydsidens, men uden tilbagetrækning i vederlagshøjde, og døråbningens false under den runde bue med savskifte er antagelig noget enklere end sydsidens. løvrigt er nordmuren ganske som sydmuren. Skibets vestgavl har i rejsehøjde to savskifter af standere, men er derover nymuret i 1865 (syn) efter allerede i 1788 at have været »nær ved at nedfalde« (syn).

I *det indre* ses korets nordvindue som blanding. Den parabolske korbue er meget lav og har vederlaget tæt ved gulvet (fig. 2). Den er antagelig oprindelig.

Ændringer og tilføjelser. I gotisk tid er i koret indbygget et seksribbet hvælv uden overribber. De halvtstens vægbuer har en fremspringende liste langs kappe-sømmen undtagen på det nederste stykke. De falsede hjørnepillers led er bredere end de tilsvarende buer; ribberne står på skrå vederlagsbånd.

Våbenhuset er i sengotisk tid bygget af munkesten på en meget svær og høj kampestenssyld. I vest er en lille dobbeltfalset, nu tilmuret glug. Gesimsen består af tre små fremspring. Den retkantede dør og vistnok også den glatte gavl er nye. Indvendig ses en aftrapning til en påtænkt krydshvælving.

Efter reformationen gik kirken i forfald. Under prædiken juledag 1660 styrtede en bjælke lige over prædikestolen ned, men den faldt på langs i gangen, så ingen kom til skade, og næste år faldt overdelen af kirken ned, så præsten måtte prædike på kirkegården (præsteindb.). Såvel en plan om at nedrive kirken i 1813⁴ som et forslag om at forlænge den i 1898⁵ blev heldigvis afværget. Kirken står nu med rektangulære trævinduer af empireform og udvendig hvidkalket og teglhængt. Skibet har pudset loft. Gulvet er lagt af sorte og hvide

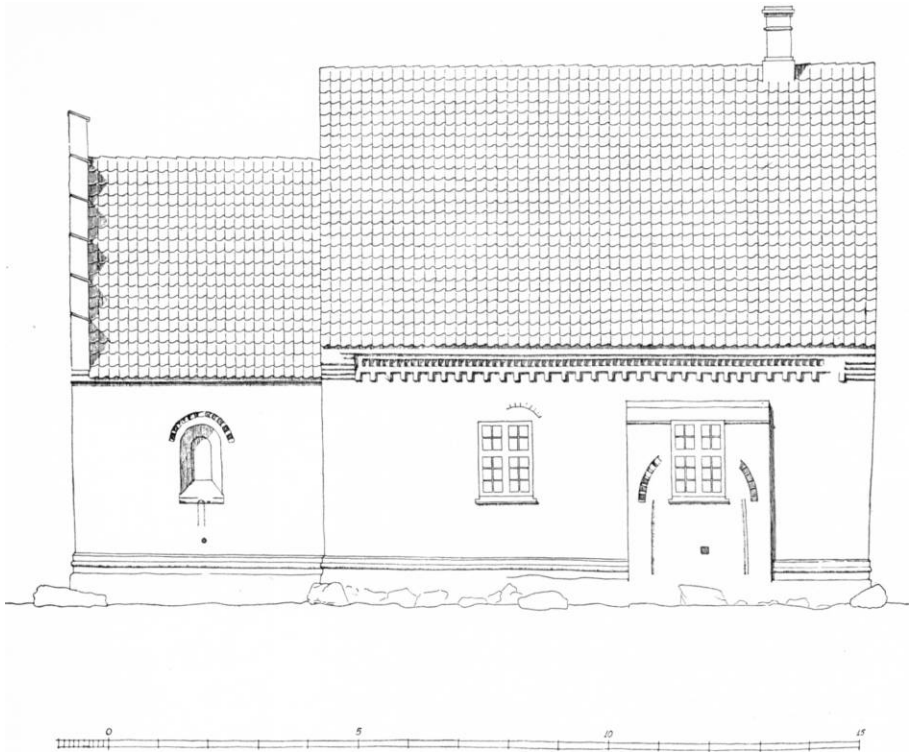

Fig. 4. Løjtøfte. Nordsiden. 1:150. Målt af Svend Hally 1941.

fliser, under stolestaderne og i våbenhuset dog af gule mursten, som tidligere har dækket hele gulvfladen. *Tagværkerne* er nye med genanvendte, ældre dele.

INVENTAR

Alterbord, rimeligvis middelalderligt, muret og nypudset. 89,5 cm højt, 161 bredt og 48 dybt, i en afstand af 70 cm fra østvæggen. I bagsiden en stor, fladbuet gemmeniche.

Alterbordspanel af fyr, nyt; kun dækkende forsiden af alterbordet.

†*Alterklæder*. 1) Nævnt som gammelt 1690. Uldent, vævet af guld og hvidt⁶. 2) Bestilt 1817⁷.

Altartavle i renaissance fra 1595 ifølge et nu forsvundet årstal og udført i samme værksted som Horslunde og Herredskirke altartavler (s. 554 og 578). Storstykket har nu kun een stor fylding, men har sikkert oprindelig haft to felter svarende til fremspring i frisen. Storstykkets lodrette rammestykker bag de joniske storsøjler har smalle fyldinger. Postamentet har to glatte fyldinger, det lodrette rammestykke, der adskiller dem, har oprindelig haft et fremspring. Ved siderne er to usædvanligt brede fremspring med forskellige beslagværks-

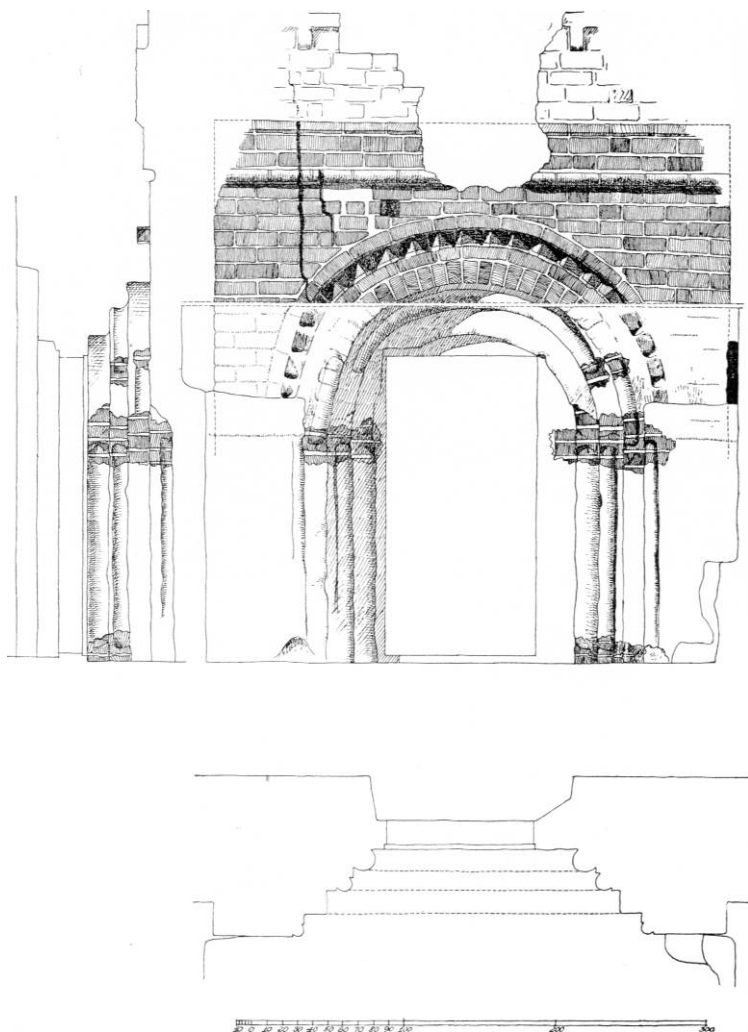

Fig. 5. Løjtofte. Sydportal. 1:50. Målt af Sven Frimann-Olesen 1941 (s. 585).

motiver. Gesimsen har forkrøbbet frise med lille englehoved på midtsfremspringet og tandsnit og æggestav under den rette kronliste. Topstykke og topvinger svarer i opbygning til Herredskirke, men topfeltet har her en beslagværksprydet arkade med svungne pilastre. Postament- og storvinger mangler.

I storfeltet er et maleri af Kristus i Emaus, indsat 1843⁸. Stafferingen består af egetræsmaling med enkelte farver, guld og sølv.

Altersølv. Kalk i renaissance fra o. 1650, forgyldt. Sekstunget fod med fodplade, profileret standkant og et pånittet, lille krucifiks. Sekskantet skaft med stor, flad knop, der på over- og undersiden har seks drevne tunger og mellem tungerne rudeformede felter med versalerne IHESUS på skraveret

G. K. K. 1948

Fig. 6. Løjtøfte. Alterstage
1616 (s. 589).

G. K. K. 1948

Fig. 7. Løjtøfte. Dåbsfad
(s. 590).

bund. Lille, halvkugleformet bæger. Ingen stempler. Samtidig *disk* med firsformet bund og treblade i hjørnerne. På randen cirkelkors. Rester af forgyldning.

Vinkande med tilhørende oblatæske fra 1844, sort, af københavnsk porcelæn.

Alterstager (fig. 6) i renaissance fra 1616, 31,5 cm høje. Foden har kraftige hul- og rundstave, skaftet har balusterled og den dybe lyseskål har profiler mindende om fodens, men blødere. På skaftets balusterled står med graverede versaler: »Anders Jensen Kelsmed« og 1616 samt et symmetrisk skjold med giverens initialer.

Døbefont (fig. 8) et usædvanlig smukt og velbevaret romansk importarbejde af sandsten, udført af den gotlandske stenhugger kaldet »Magister Majestatis«. Den konkave fod har fire fremspringende, stilsede løvehoveder, hvoraf de to har flettede knurhår og under hovederne to kluntede forpoter med tre kløer hver. Mellem hovederne elegante palmetter under knudetov og lille tungebort. På kummens underside er seks rundbuearkader bårne af korte søjler med treblade i sviklerne. I arkaderne seks ens, knælende engle foran bedepulte. Omkring kummens næsten lodrette sider indrammet af tovfletninger grupperer sig en række slanke figurer i roligt faldende dragter med stilfærdig værdighed omkring en majestas domini, Kristus tronende på regnbuen omgivet af mandorla. Fra Kristus regnet er scenerne følgende: bebudelsen; Maria og Elisabeths møde; Kristi fødsel med Maria liggende ved siden af krybben, over

hvilken dyrene på en rorende måde tilkendegiver deres interesse, mens stjernen lyser mellem deres hoveder; hyrderne på marken under engle, der svæver ud af skyerne; de hellige tre konger for Herodes og tilbedende Kristus. Fontens fod og kumme er samlet med cement. Enkelte steder ses rester af rød bemaling og spor af hvidtning. Tvm. 74 cm. (Mackeprang: Døbefonte s. 369 f.).

Dåbsfad (fig. 7) et nederlandsk arbejde i barok fra o. 1650. Om bundens syndefaldsfremslilling og på fadets rand voldsomt rankeværk med blomster.

Dåbskandc fra o. 1840, af tin.

Prædikestol i ung-renaissance fra o. 1580. Et temmelig primitivt arbejde fra samme værksted som Aunede prædikestol (s. 447) og som denne bestående af fem fag med fyldinger adskilt af to rækker halvsøjler af form som halve balustre. Mellem de to rækker søjler en forkrøbbet liste. Profileret forkrøbbet postament og tilsvarende gesims under den gennemgående håndliste. Stolen bæres af en jernstiver. Opgang muligvis fra o. 1780, idet der 1779 klages over, at trappen trænger til et rækværk, »at man ei alt for hastigt skulde komme ned af den«⁷. Himlen mangler. Stolen står egetræsmalet med sølv, guld, mørkrødt, blå og grønt.

Stolestader i bruskbarok, men noget omdannede. Den øverste del af topstykkernes gavle er afsavet. Den bevarede nedre del har buede sider smykkede med bruskværk. Ryglænene, som er de oprindelige, er i nyere tid stillet skråt tilbage, og dørene mangler på nær en i nord, som er ganske enkel med en stor fylding. Egetræsmaledet.

Degnestol, som de øvrige stole og samtidig med dem; blot er på forpanelet fastgjort en læsepult, og en lille pengetavle sidder på gavlen.

†*Skriptestol* fra 1700'rne på to fag, hvert bestående af en stor fylding mellem to mindre, hvoraf den nederste var gennemsavet. 1812 kræves stolen repareret⁷ og i begyndelsen af 1900'rne stod den endnu i korets nordside⁹.

†*Skab*, nævnt som nyt i 1690, af fyr, ifølge museumsindberetning 1876 omtrent udskåret i smag med skabet i Herredskirke (s. 581), men ikke så rigt.

†*Pulpitur*. I 1812 nævnes et lægter, som var faldefærdigt, især i søndre side, hvor bjælken, det hvilede på, var knækket⁷.

Pengeblok fra 1700'rne, 81 cm høj, af jernbunden og med to låse, hvoraf den ene er bevaret. Nyere stor pengetragt af blik. Egetræsmalet. I kirkens vestende.

†*Præsterækketavle* fra 1697, opsat af Hans Kiøbing (præsteindb. 1756).

Klokke, støbt af I. C. og H. Gamst 1834. Akantusbort foroven, derunder versalindskrift. Klokken er omstøbt af en †*klokke* (nr. 2). Tvm. 75 cm. I skibets vestgavl.

†*Klokker*. 1) På to et halvt skippund, to lispund (416 kg), afleveret ved klokkeskatten 1528. 2) Nævnt 1690⁶ og omstøbt 1834 (sml. ovenfor).

Fig. 8. Løjtøfte. Døbefont (s. 589).

M. M. 1911

GRAVMINDER

Gravsten fra o. 1650. Jeppe Hansen sognefoged i Logtofte, død 16. maj 1650(?) i hans alders 57 år. Rød kalksten, 163 x 94 cm, med reliefversaler. Øverst på stenen trepasformet relief med gravlæggelsen. Kristus ligger på et lagen holdt af Maria Magdalene og Johannes; i forgrunden ligger nagler, tornekrone og eddikesvamp, og bag Kristus står to sørgende figurer ved siden af korset. Relieffet og indskrifttavlen under det indrammes af kraftigt bruskværk. I hjørnerne brydes randskriften af cirkelmedailloner med evangelisterne og deres tegn, og mellem de nederste er to kartoucheskjolde med bruskknuder. Fra samme værksted som gravsten nr. 35 i Maribo (s. 80). På våbenhusets vestvæg.

KILDER OG HENVISNINGER

Provsteprotokol 1685—1829 (provstearkivet, LA). — Jordebøger, Herredsbøger m. m. 1568—1717 (stiftsøvrighedsarkivet, LA). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen og C. Engelhardt 1876, Aa. Roussell 1941, O. Norn og G. Købke Knudsen 1948. S. Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 59 (NM). — V. Koch: Notesbog III. S. 11 (NM).

¹ Kronens Skøder III, 112. ² Haugner: Lollands nørre Herred s. 57; Danske Kirke-
love I, 493. ³ Laaland-Falsters Kirker 1936, s. 24. ⁴ Kane. prom. 19. febr. 1813,
Holms Saml. (Kgl. Bibl.). ⁵ Krenkerup godsarkiv. ⁶ Jordebøger, Herredsbøger m. m.
⁷ Provsteprotokol. ⁸ Haugner s. 56. ⁹ Iflg. fotografi i NM.

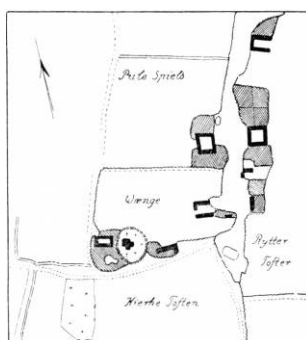

Fig. 9 Løjtøfte 1791.